

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1939.

Första kammaren.

Nr 19.

Lördagen den 18 november.

Kammaren sammanträdde kl. 4 e. m.

Herr statsrådet *Westman* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 76, med förslag till lag om eftergift under vissa förhållanden från bestämmelserna i 19 § första stycket lagen om arbetarskydd.

Herr **förste vice talmannen** erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman! Jag får hemställa, att kammaren för sin del måtte besluta, att första särskilda utskottet skall behandla Kungl. Maj:ts propositioner nr 73 (angående redovisningen av utgifter under fjärde huvudtiteln vid mobilisering), nr 74 (med förslag till viss ändring i förordningen den 31 januari 1932 (nr 15) med tillägg till gällande tulltaxa), nr 75 (angående anvisande av medel för anordnande av skyddsrum i Stockholms slott), nr 77 (angående anslag till vissa oförutsedda utgifter å kapitalbudgeten m. m.), nr 78 (med förslag till förordning om värnskatt, m. m.) och nr 79 (angående åtgärder för begränsning av statsutgifterna under budgetåret 1939/40 m. m.); samt att andra särskilda utskottet skall behandla Kungl. Maj:ts proposition nr 76 (med förslag till lag om eftergift under vissa förhållanden från bestämmelserna i 19 § första stycket lagen om arbetarskydd). Vidare hemställer jag, att respektive utskott måtte få behandla de ytterligare framställningar, som kunna komma att av Kungl. Maj:t eller i enskilda motioner göras i dessa ämnen eller andra i oskiljaktigt sammanhang därmed stående frågor. Tillika hemställer jag, att andra kammaren måtte inbjudas att i detta beslut förena sig med första kammaren.

Vad herr förste vice talmannen sålunda hemställt bifölls.

Två protokollsutdrag, innefattande berörda båda inbjudningar, justerades och avsändes till andra kammaren.

Justerades protokollen för den 11 och den 14 innevarande månad.

Anmäldes och godkändes första särskilda utskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 62, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrade grunder i vissa fall för värnpliktigas avlöning;

nr 63, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 5 § 1 och 5 mom. samt 7 § avlöningsreglementet den 15 juni 1939 (nr 278) för personal vid försvarsväsendet under krigstjänstgöring (krigsavlöningsreglementet); samt

nr 64, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beviljande av lån till Hissmofors aktiebolag.

Upplästes ett från andra kammaren ankommet protokollsutdrag, nr 163, utvisande att nämnda kammare förenat sig med första kammaren i dess beslut att första särskilda utskottet skulle behandla jämväl Kungl. Maj:ts propositioner nr 73—75 och 77—79 m. m.

Föredrogos och hänvisades till första särskilda utskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 73, angående redovisningen av utgifter under fjärde huvudtiteln vid mobilisering;

nr 74, med förslag till viss ändring i förordningen den 31 januari 1932 (nr 15) med tillägg till gällande tulltaxa;

nr 75, angående anvisande av medel för anordnande av skyddsrum i Stockholms slott;

nr 77, angående anslag till vissa oförutsedda utgifter å kapitalbudgeten m. m.; samt

nr 78, med förslag till förordning om värnskatt, m. m.

Kungl. proposition ang. begränsning av statsutgifterna under budgetåret 1939/40 m. m.

Föredrogs Kungl. Maj:ts proposition nr 79, angående åtgärder för begränsning av statsutgifterna under budgetåret 1939/40 m. m.

Herr Schlyter: Herr talman! Det är med djupt beklagande man tar del av den under andra huvudtiteln föreslagna indragningen av det vid årets riksdag beviljade anslaget till skyddskonsulentorganisationen samt indragningen eller reduceringen av vissa andra med lagstiftningen om villkorlig dom och villkorlig frigivning sammanhängande anslag. Att justitieministern icke med lätt hjärta avstått från dessa anslag är höjt över varje tvivel. Genom anslagets indragning förhindras det planerade ikraftträdandet den 1 januari 1940 av den största lagreform vid vilken justitieministern såsom departementschef har knutit sitt namn, den nya lagen om villkorlig dom, som är av särskild betydelse för ungdomsbrottslighetens bekämpande.

Beträffande den föreslagna konsulentorganisationen hade justitieministern i propositionen härom uttalat, att förverkligandet av densamma torde utgöra en väsentlig förutsättning för att lagstiftningen skulle erhålla den praktiska betydelse som vore avsedd. Första lagutskottet yttrade i det utlåtande vari utskottet tillstyrkte lagförslaget om villkorlig dom, att utskottet ville giva sin fulla anslutning till detta departementschefens uttalande, och utskottet hade vid tillstyrkande av en ny lagstiftning efter de grunder, som angåves i propositionen, utgått från att organisatoriska anordningar komme till stånd i huvudsaklig anslutning till vad sålunda föreslagits. Det är därför naturligt, att justitieministern icke utan riksdagens medverkan vill göra en sådan rubbning i förutsättningarna för lagens ikraftträdande, som skulle ligga i dess tillämpning utan medverkan av skyddskonsulenterna.

Å andra sidan kan man icke förutsätta, att riksdagen skulle önska att den viktiga frågan om kriminalvård i frihet, som delvis löses genom denna lagstiftning, stannar vid en reform på papperet, vars utförande i livet uppskjutes på obestämd tid. Då finansministern själv i propositionen vitsordat, att konsulentorganisationen är av synnerligen stor betydelse för utvecklingen av vården om felande och deras återinförande i ordnat samhällsliv, har man anledning hoppas, att han icke skall vilja förhindra att förutsättningarna för den av riksdagen enhälligt godkända lagens ikraftträdande skapas från och med ingången av nästa budgetår.

Finansministern torde vara intresserad av den synpunkten, att det i själva

Kungl. proposition ang. begränsning av statsutgifterna under budgetåret 1939/40 m. m. (Forts.)

verket i längden blir långt billigare för statsverket att vårda ringare lagöverträdare i frihet än att underhålla och vakta dem i statens fängelser. Det är känt att varje å fängsvårdens anstalter intagen i genomsnitt kostar staten 5 kronor om dagen eller över 1,600 kronor om året. I jämförelse härmed kostade i frihet vårdade, konsulentorganisationen inberäknad, en ren bagatell.

Att reformarbetet på straffrättsens område också redan verkat förbilligande beträffande fängsvården belyses av tillgängliga siffror angående nedgången av bötesfångarnas antal. Dagsbotslagstiftningen hade från sitt ikraftträdande den 1 januari 1932 till 1938 i samverkan med de förbättrade ekonomiska konjunkturen nedbringt årliga antalet bötesfångar från omkring 13,000 till omkring 4,700. Den 1 november 1931 sutto i svenska fängelser 336 bötesfångar och den 1 november 1938 201. Efter justitieminister Westmans bötesförvandlingslag av 1937, som trädde i kraft med detta års ingång, hade antalet bötesfångar i samtliga svenska fängelser den 1 november 1939 sjunkit till sammanlagt 17. Även om denna siffra kan antagas komma att åter något stiga och en lika stark nedgång av fångarnas antal ej kan väntas som följd av den nya villkorliga domslagen, så blir minskningen i fångantalet dock tillräckligt betydande för att den nya lagen, om den bara får träda i kraft, i det långa loppet skall bli en verkligt god affär för finansministern.

Skulle det emellertid visa sig ofrånkomligt att uppskovet med konsulentorganisationen måste sträcka sig utöver nu löpande budgetår, vågar jag vördsam uttrycka den fasta förhoppningen, att justitieministern skall finna någon utväg att under medverkan av nästa lagtima riksdag låta den nya lagstiftningen om villkorlig dom träda i kraft den 1 juli 1940, även om man till en början under någon övergångstid skulle få låta sig nöja med en organisation av hjälparbetet, som kräver ännu mindre ekonomiska resurser än de nu till indragning förordade anslagen representera.

Herr statsrådet **Westman**: Jag är den föregående ärade talaren tacksam för det intresse, som han vid detta tillfälle liksom vid så många föregående har lagt i dagen för genomförande av den betydelsefulla reform, som den nya lagen om villkorlig dom innebär. Det framgår ju av den promemoria, som intagits i den kungl. propositionen och som utarbetats i justitiedepartementet och som den ärade talaren citerade, fast han tillskrev finansministern den — det framgår av denna promemoria, som alltså finansministern inte uttryckligen har instämt i, att man inom justitiedepartementet djupt beklagar det offer, som man har fått hembära på sparsamhetens altare, när man har gått med på att för nu innevarande budgetår undvika den ökning per halvår räknat av 150,000 kronor, som den nya lagens genomförande är beräknat att kosta.

Det är emellertid givet, att om regeringen skall kunna driva någon sparsamhetspolitik, kunna inte alla departementschefer var för sig vägra att underkasta sig de allmänna riktlinjer, efter vilka man måste gå, om man överhuvud taget skall kunna göra några besparingar. Det anslag, varom det nu är fråga, var naturligtvis särskilt utsatt, eftersom det här gäller att sätta upp en helt och hållet ny organisation av tjänstemän. Det var därför nödvändigt, att jag för min del gick med på det offer, som det innebar att tills vidare undanskjuta ikraftträdandet av den nya organisationen. Jag ber emellertid att få framhålla, att ett av de anslag, som beviljats i samband med den nya lagens antagande, nämligen anslaget till vård av de frigivna, trots besparingarna i övrigt har blivit fördubblat.

Jag är övertygad om att den föregående talaren har rätt i att det, fränsett de humanitära synpunkterna, som ju äro de tyngst vägande, ur den rent finan-

Kungl. proposition ang. begränsning av statsutgifterna under budgetåret 1939/40 m. m. (Forts.)

siella synpunkten innebär en besparing för statsverket, om den nya lagen och den organisation, som förutsattes vid dess antagande, bringas ut i livet så snart som möjligt. Jag kommer naturligtvis att i första hand arbeta för det bättre alternativ, som den ärade talaren berörde, nämligen att man vid den lagtima riksdagen beslutar organisationens ikraftträdande i den billigaste form, vari detta kan ske. Om den saken får naturligtvis under alla omständigheter nästa lagtima riksdag tillfälle att besluta.

Skulle det visa sig, att den vägen blir stängd, därigenom att det inte blir något finansiellt utrymme ens för en så behjärtansvärd reform, får man naturligtvis ta under övervägande det andra alternativ, som den ärade talaren ansåg möjligt, nämligen att sätta lagen i kraft utan att man samtidigt sätter i verket den organisation, som man ansett vara en förutsättning för att lagen skulle kunna fungera.

Jag slutar med att uttala min tillfredsställelse över att den ärade talaren utgick från att vi inom justitiedepartementet i högsta grad intressera oss för att denna lag föres ut i verkligheten, och jag skall göra vad jag kan för att vid ärendets fortsatta behandling motsvara det förtroende, som den ärade talaren uttryckte.

Efter härmed slutad överläggning hänvisades ifrågavarande kungl. proposition till första särskilda utskottet.

Till utskottet skulle jämväl överlämnas de i anledning av propositionen inom kammaren nu avgivna yttrandena.

Föredrogos och hänvisades till första särskilda utskottet nedannämnda motioner:

- nr 22, av herr *Domö* m. fl.,
- nr 23, av herr *Ohlin*,
- nr 24, av herr *Heiding* m. fl.,
- nr 25, av herrar *Hagström* och *Carlström*, samt
- nr 26, av herr *von Heland*,

alla i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.

Föredrogs och bordlades på begäran Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade proposition nr 76.

Herr *Tamm* avlämnade en av honom och herr *Nordborg* undertecknad motion, nr 27, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om utbetalande av krigsriskersättning till sjömän.

Motionen blev på begäran bordlagd.

Anmälades och bordlades första särskilda utskottets utlåtanden:

- nr 42, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om uppförande å riksstaten för budgetåret 1939/40 av en huvudtitel för folkhushållningsdepartementet m. m.;
- nr 43, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa förändringar i rikskommissionens för ekonomisk försvarsberedskap arbetsuppgifter m. m.;

nr 44, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag angående anvisande av medel för vissa krisorgan;

nr 45, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av ett område av kronoegendomen Starby kungsladugård i Östergötlands län;

nr 46, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till utrustning m. m. för flygteknisk försöksanstalt;

nr 47, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till viss beredskapsorganisation inom medicinalstyrelsen under budgetåret 1939/40;

nr 48, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med vissa bestämmelser rörande reglering av den inhemska prisbildningen (prisregleringslag) jämte i ämnet väckta motioner;

nr 49, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överföring på staten av vissa krigsrisker vid import m. m.;

nr 50, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rätt till återköp av varor för statens reservförråd m. m.; samt

nr 51, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare förlängd giltighet av gällande indelning för taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt samt kommunalskatt av samtliga orter i riket med avseende å levnadskostnadernas höjd.

Justerades ytterligare protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.24 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Tisdagen den 21 november.

Kammaren sammanträdde kl. 4 e. m.

Justerades protokollet för den 15 innevarande månad.

Föredrogs Kungl. Maj:ts proposition nr 76, med förslag till lag om eftergift under vissa förhållanden från bestämmelserna i 19 § första stycket lagen om arbetarskydd.

I samband härmed upplästes ett från andra kammaren ankommet protokollsutdrag, nr 164, utvisande att nämnda kammare förenat sig med första kammaren i dess beslut att andra särskilda utskottet skulle behandla jämväl ifrågavarande kungl. proposition m. m.

Den kungl. propositionen hänvisades till andra särskilda utskottet.

Föredrogs och hänvisades till andra särskilda utskottet den av herrar *Tamm* och *Nordborg* väckta motionen, nr 27, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om utbetalande av krigsriskersättning till sjömän.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran första särskilda utskottets utlåtanden nr 42—51.

Avgåvos och bordlades nedannämnda motioner:

nr 28, av herr *Öman*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om värnskatt, m. m.; och

nr 29, av herr *von Horn*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avlöningsförmåner till viss civil personal i statens och kommuns tjänst under tjänstledighet på grund av inkallelse till militär tjänstgöring i anledning av anbefalld förstärkt försvarsberedskap, m. m.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4,05 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.
